

Sluchová percepce

Sluchová percepce

- Významný prvek ve vývoji řeči
- Vyloučení sluchového postižení

- Významný prvek ve zvládnání školních dovedností
- Zpracování informace – převažuje sluchová cesta
- Klíčový je rozvoj v předškolním věku

Sluchové

výkony

Další důležité sluchové výkony

- Sluchová soudržnost
- Poznání sluchových vzorů
- Časové aspekty naslouchání
- Sluchová figura a pozadí
- Sluchová výkonnost při zhoršených/změněných akustických signálech

Další důležité sluchové výkony

- **sluchová pozornost**
- stmeluje předchozí dovednosti sluchového zpracování dohromady

- **sluchová soudržnost**
- schopnost komplikovanější konverzace
- rozumění vtipům, hádankám
- schopnost odvozování a tvoření závěrů, abstrakce

- **poznání sluchových vzorů**
- vztahuje se ke schopnosti rozeznat určité akustické vzory
- umožňuje identifikaci zdrojů zvuku – motor auta, štěkot psa..

Další důležité sluchové výkony

- **časové aspekty naslouchání**
 - schopnost integrovat sekvenci hlásek do slov nebo jiných smysluplných kombinací
 - a vnímat hlásky jako samostatné jednotky, jestliže následují rychle za sebou
 - schopnost vnímat, srovnávat, izolovat hlásky ze slov
- **sluchová figura a pozadí**
- sluchová výkonnost klesá *při současných konkurenčních akustických signálech*
- vztahuje se ke schopnosti vnímat řeč nebo jiné zvuky, jestliže je prezentován jiný konkurenční zvukový signál – schopnost inhibovat zvuky pozadí

Důležité

- Uvedené oblasti se navzájem prolínají
- Vzájemná podpora jednotlivých složek
- Záměrné naslouchání

Skladba oblastí – sledování/rozvoj

■ Naslouchání

- lokalizace zvuku (3)
- rozlišení předmětů dle zvuku (3-4)
- určení písně dle melodie (4)
- naslouchání krátkému příběhu, pohádce (4)

Skladba oblastí – sledování/rozvoj

- **Sluchové rozlišování (diferenciace)**
 - rozlišení slova s vizuálním podnětem
 - rozlišení slova bez vizuálního podnětu

 - změna hlásky
 - změna samohlásky
 - změna znělé/neznělé hlásky
 - změna sykavek
 - změna délky
 - změna měkčení
 - bezvýznamové slabiky

Skladba oblastí sledování/rozvoj

- **Sluchová analýza a syntéza**
 - rozdělení slova na slabiky (4)
 - rozpočítadlo (4)
 - výběr rýmujících se slov (4,5-5)
 - určení, zda se 2 slova rýmují (4,5-5)
 - určení počtu slabik (5)

Skladba oblastí sledování/rozvoj

- **Pokračování – analýza a syntéza**
 - iniciační hláska slova (5)
 - určení slov začínajících danou hláskou (5-5,5)
 - určení poslední hlásky ve slově (5,5-6)
 - slovní fotbal (6-7)

Skladba oblastí sledování/rozvoj

■ Pokračování – analýza a syntéza

- určení poslední samohlásky ve slově (6-7)
- určení, zda slovo danou hlásku obsahuje(6-7)
- tvorba slov z daných hlásek (6-7)
- analýza jednoslabičných slov na hlásky (6-7)
- analýza a syntéza dvouslabičného slova (7)

Skladba oblastí sledování/rozvoj

- **Vnímání rytmu**
 - Rytmická struktura (dle složitosti)
 - určí, zda jsou shodné (4)
 - Nápodoba rytmu (dle složitosti) – 5-6 let
 - Záznam rytmičké struktury (5,5-6)

Skladba oblastí – sledování/rozvoj

- **Sluchová paměť**
 - opakování vět
 - opakování slov
- Tříleté dítě – zopakování věty o 3 slovech
- Čtyřleté dítě – zopakování věty o 4 slovech
- Pětileté dítě – zopakování věty o 5 slovech
- Šestileté dítě – delší větný celek

- Zopakování nesouvisejících slov (- 1)

Možnosti rozvoje – 3-4 leté dítě

- Naslouchání pohádek a příběhů
- Lokalizace zvuků
- Poznávání záměrně vydávaných zvuků
- Naslouchání „tichu“
- Poznání písně dle melodie
- Zpěv s dítětem
- Rozpočítadlo ve spolupráci s dospělým
- Rytmizace
- Předání krátkého vzkazu

Možnosti rozvoje 4-5 let

- Naslouchání delších pohádek a příběhů
- Učení se básniček a písniček
- Lokalizace zvuku
- Hledání ozvučeného předmětu
- Naslouchání a rozlišování zvuků z okolí
- Poznávání hudebních nástrojů
- Poznávání počtu zvuků
- Poznávání počtu slov ve větě
- Rozpočítadla

Možnosti rozvoje 4-5 let

- Rozkládání slov na slabiky, vytleskání
- Hledání slov podle počáteční slabiky
- Hledání a vymýšlení rýmů
- Rozlišování slov
- Určování délky zvuků (dlouhý/krátký)
- Určování rytmických struktur

Možnosti rozvoje 5-6 let

- **Sluchová diferenciacie**
- Poznávání hlasů kamarádů
- Poznávání zvuků z vyrobených chrastidel
- Zvukové pexeso
- Poznávání zvuků hudebních nástrojů
- Poznávání počtu zvuků
- Hra na tichou poštu
- Odlišování shodných a neshodných slov – tvorba vět

Možnosti rozvoje 5-6 let

- **Sluchová analýza a syntéza**
- Vyhledávání a tvorba rýmů
- Určení počtu slov ve větě
- Hledání slov s totožným počtem slabik
- Hledání delších a kratších slov
- Slovní kopaná (poslední slabika)
- Hledání slov podle počáteční hlásky – s příběhem 😊

Možnosti rozvoje 5-6let

- **Sluchová analýza a syntéza – pokračování**
- Určení počáteční hlásky
- Kolik najdeš slov na tuto hlásku?
- Skládání a rozkládání krátkých slov

Možnosti rozvoje 5-6 let

- **Sluchová figura a pozadí**
- „slyšet jako...“
- Písmeno P tě vzbudí...
- Tleskni, uslyšíš-li dané slovo
- Vyhledávání slova ve čteném příběhu
- Všechno lítá, co má peří...
- Tleskni, uslyšíš-li danou slabiku – těžké!

Možnosti rozvoje 5-6 let

- **Sluchová paměť**
- Učení se básničkám a písničkám
- Hry s postupným rozšiřováním slovní řady
- *Až pojedu na severní pól, vezmu si s sebou...*
- Rozvíjení vět
- Vyhledávání obrázků se slovy, které dítě slyšelo
- Opakování řady slov, vět
- Předání informace
- Plnění instrukcí

Možnosti rozvoje 5-6 let

- **Rozvoj vnímání a reprodukce rytmu**
- Rytmická cvičení, hra na hudební nástroje
- Určování a záznam rytmičké struktury

Testy a testové úkoly

zkouška sluchové diferenciacie Wepman – Matějček

- 19 dvojic bezesmyslných slabik
- od pěti let
- umožní zjistit, které skupiny hlásek dítě není schopné diferencovat
- nácvikové dvojice
- 2. sestavy slov

- **Zácvik**
- Truf-traf klaš-klaš slem-slek

1. sestava

Drem-drem

Bram-pram

Estl-estl

Hrep-chrep

Fraš-flaš

Žlaf-šlaf

Vžde-fšte

Tost-tost

Tres-dres

Kjam-kjam

Vošl-vočl

Fčep-fčep

akustické slyšení hlásky ve slově

- využívá se od 5¹/₂ do 7 let
- součást školní zralosti
- zácvik
- příklady
- T – TANK G – LED L – SŮL
- O – NOC E – MYŠ P - HOP
- D – HOST T – SEN

BTFS

- Baterie testů fonologických schopností
- G. Seidlová-Málková, M. Caravolas

Východiska

- Čtení a psaní – dovednosti navazující na schopnost dítěte osvojovat si mluvený jazyk
- Úroveň fonologických dovedností určuje a ovlivňuje rozvoj počátečního čtení a psaní
- Čtení a psaní – vyšší úroveň jazykové komunikace

Jazykové schopnosti

3 klíčové dovednosti, které určují průběh a variabilitu vývoje počátečního čtení a psaní

- fonematické povědomí
- schopnost rychlého jmenování
- znalost názvů písmen abecedy i zvuků, které k těmto symbolům patří

Fonematické povědomí

- Jeden z aspektů „fonologie“
 - Upřesňování vnímání zvukové stavby mateřského jazyka
 - Přibližně 5. rok vývoje dítěte
 - Vědomá a pohotová manipulace se slovy na úrovni fonémů
-
- Postup vývoje od celých slov k práci s fonémy

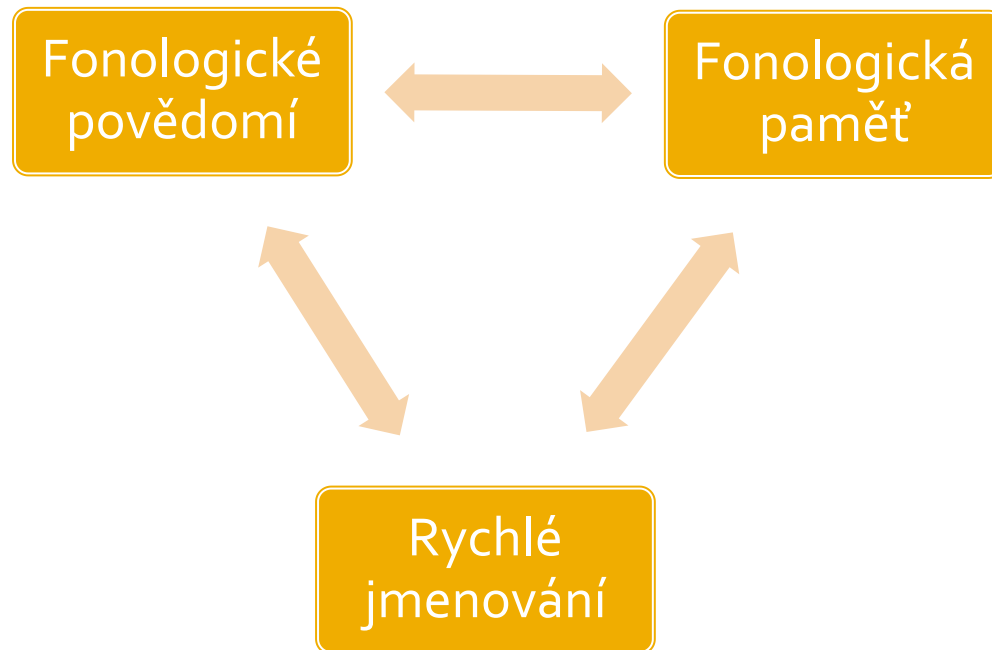
Fonologická paměť

- Použití fonologických informací (zvukových kódů) pro potřeby dočasného uložení v pracovní či krátkodobé paměti
- Přeříkání informací určených k zapamatování

Rychlé jmenování

- Pohotovému vyvolávání fonologických (zvukových) informací z dlouhodobé paměti
- pohotovému vybavování názvů a výslovnosti symbolů (písmen a slov) používaných v psaném jazyce
- Čtení – „vytahování“ zvuků, které patří k jednotlivým čteným písmenům, sekvencím písmen nebo celým slovům
- Asociace vizuálních podnětů s jejich slovním označením

Klíčové předpoklady pro úspěšné zvládnutí počátečního čtení a psaní

Klíčové předpoklady pro úspěšné zvládnutí počátečního čtení a psaní

- Posouzení školní zralosti dítěte v oblasti fonologických schopností a procesů
- Posouzení rizika rozvoje dyslexie nebo opožděného vývoje fonologických schopností

Skladba testové baterie

- **6 subtestů fonologického povědomí**
 - slabikování v pseudoslovech
 - rozpoznání hlásek v pseudoslovech
 - izolace hlásek v pseudoslovech
 - skládání hlásek
 - elize hlásek v pseudoslovech
 - prohazování slabik
- **2 subtesty rychlého jmenování**
- **1 subtest krátkodobé slovní paměti**
- **1 subtest slovní paměti a morfologicko-syntaktické roviny**

Metodika D. B. Elkonina

- Rozvoj jazykových schopností
 - Skupinová a individuální činnost
 - Pro děti od 5 let
-
- *V krajině slov a hlásek*
 - *A. Dostálová, M. Mikulajová*

Metodika D. B. Elkonina

1. etapa

Představa o slově

- Slabiková analýza
- Rytmizace slabik – kreslení slabikových schémat s obloučky

- Mistr Slabika a Mistr Délka

u u u

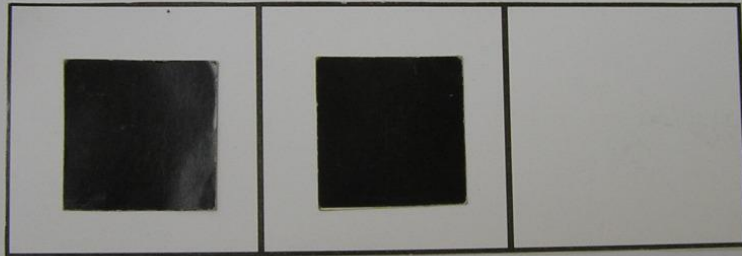

ú

Metodika D. B. Elkonina

2. etapa

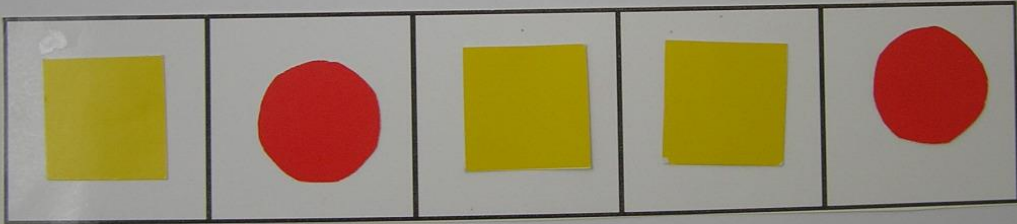
- Hlásková analýza slov
 - Identifikace hlásek ve slovech
 - Schémata a černé žetony
-
- Hlásulky

Metodika D. B. Elkonina

3. etapa

- Samohlásky a souhlásky
 - Krátké a dlouhé samohlásky
 - Červené a žluté žetony
-
- Hláskojedi Ham a Mlk

Metodika D. B. Elkonina

4. Etapa

- Měkké a tvrdé souhlásky

- Tap a Ťap

